

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 354/2022-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], jej zákonných zástupcov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] 2, Krupina, právne zastúpených JUDr. Ľubomírom Hlbočanom, advokátom, Vajnorská 20, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 93/2010 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 93/2010 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 93/2010 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Maloletej sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **4 000 eur**, sťažovateľke 2 a sťažovateľovi 3 **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie každému v sume po **2 000 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava III **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 086,77 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. júna 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a svojho práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 93/2010 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovatelia navrhujú prikázať okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, priznať im finančné zadostučinenie (sťažovateľke 1 vo výške 12 000 eur, sťažovateľke 2 vo výške 6 000 eur a sťažovateľovi 3 vo výške 6 000 eur) a trovy konania.

2. Sťažovatelia uviedli, že maloletá ██████ v zastúpení rodičov podala 26. júla 2010 na okresnom súde žalobu o náhradu škody proti Slovenskej republike zastúpenej Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky (ako právnomu nástupcovi príslušného zdravotníckeho zariadenia) za chybný zdravotnícky výkon, v dôsledku ktorého je od 24. júla 2008 úplne imobilná a pripútaná na lôžko s 24-hodinovou starostlivosťou poskytovanou rodičmi, najmä sťažovateľkou 2, ktorá odvtedy nemôže byť v pracovnom pomere. Tento spor je stále v nerozhodnutom stave, posledné pojednávanie konané 29. marca 2019 bolo odročené na neurčito na účely nariadenia kontrolného znaleckého dokazovania.

3. Aj keď sťažovatelia uznávajú, že ide o relatívne zložitejšiu vec z hľadiska skutkového i právneho, pokiaľ ide o posúdenie vplyvu lekárskeho zákroku na zdravotný stav sťažovateľky 1, aj tak zastávajú názor, že tento spor v právnom štáte nesmie trvať takmer 12 rokov bez meritórneho rozhodnutia. Napadnuté konanie totiž veľmi negatívne ovplyvňuje osobný, rodinný a spoločenský život všetkých sťažovateľov, ktorí sa doteraz nevedia vyrovnáť s totálnou devastáciou zdravotného stavu maloletej sťažovateľky 1.

4. Sťažovatelia sa domnievajú, že vzhľadom na extrémnu dĺžku konania (12 rokov) nie je potrebné podrobne skúmať kritériá, ktoré ústavný súd pri posudzovaní zbytočných prietáhov hodnotí, pretože ani právne či skutkovo náročný spor nesmie trvať v právnom štáte takú dlhú dobu.

5. Zbytočné prietahy ako iný zásah sa dotýkajú nielen sťažovateľky 1, ale aj jej rodičov ako sťažovateľov 2 a 3, lebo zjavne zasahujú do ich právneho postavenia, pretože sa 24 hodín denne intenzívne starajú o imobilnú dcérku po celý rok.

6. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 354/2022-11 z 22. júna 2022 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd po chronologickom opísaní jednotlivých procesných úkonov k ústavnej sťažnosti uviedol, že z tejto špecifikácie vyplýva, že od podania žaloby do novembra 2014 konal okresný súd bezprieťahovo a poukázal na konanie právneho zástupcu sťažovateľov, ktorý sa viackrát ospravedlňoval z neúčasti na pojednávaniach z dôvodu potreby z jeho strany (zo strany sťažovateľov) zabezpečiť si listiny, súkromný znalecký posudok, potreby konzultácie listinných dokladov so zákonnými zástupcami maloletej sťažovateľky; ako i z dôvodu viacerých návrhov na predĺženie lehoty súdom, či už na vyjadrenie k nejakému podaniu, prípadne iným úkonom.

8. Okresný súd tiež uviedol, že od 11. novembra 2014 (doručené podanie týkajúce sa súhlasu vstupu vedľajšieho účastníka do konania na výzvu súdu) do 2. marca 2017 nebol vo veci zo strany súdu robený žiaden úkon. Od 2. marca 2019 do 28. júna 2019, resp. 9. júla 2019 (do súdom určenej lehoty na vyjadrenie k námietke maloletej žalobkyne týkajúcej sa oprávnenia ustanoveného znaleckého ústavu Fakultnej nemocnice v Motole vypracovať kontrolný znalecký posudok) okresný súd vo veci konal bezprieťahovo. Od 9. júla 2019 do 18. júla 2022 nebol zo strany súdu vo veci vykonaný žiaden úkon. Uznesením z 18. júla 2022 bol vo veci zmenený subjekt na vypracovanie kontrolného znaleckého dokazovania. Podľa okresného súdu je potrebné vziať do úvahy skutkovú zložitnosť sporu, potrebu nariadenia viacerých znaleckých dokazovaní (prípadne doplnkov), ako i skutočnosť, že či už v Slovenskej republike, alebo Českej republike je v potrebnom znaleckom odvetví zapísaných minimum znalcov a znaleckých ústavov, čo spôsobilo predĺženie dĺžky predmetného konania.

II.2. Replika sťažovateľov:

9. Sťažovatelia vo svojej replike uviedli, že ak by okresný súd vzhľadom na vykonané dokazovanie na pojednávaní konanom 29. marca 2019 prihliadol na výsledky dokazovania, nemohol by vyhovieť návrhu žalovaného nariadiť kontrolné znalecké dokazovanie z oblasti kardiochirurgie znaleckým ústavom Fakultnou nemocnicou v Motole, pretože toto dokazovanie pre rozhodnutie súdu nebolo potrebné a tento znalecký ústav bol sťažovateľkou 1 v základnom konaní namietaný ako zaujatý. Napriek uvedenému vydal okresný súd uznesenie z 30. mája 2019, ktorým nariadil znalecké dokazovanie označeným znaleckým ústavom. Ešte pred doručením tohto uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania podala sťažovateľka 1 okresnému súdu podanie (11. júna 2019), v ktorom navrhla ustanovenie znaleckého ústavu, a to Fakultnej nemocnice Olomouc, na vypracovanie znaleckého posudku preto, lebo znalecký ústav Fakultná nemocnica v Motole odmietol vykonať znalecký posudok sťažovateľke 1 v minulosti, ktorá sa na tento ústav obrátila, a to z toho dôvodu, že táto nemocnica mala aktívnu spoluprácu s Detským kardiocentrom Bratislava, ktoré vykonávalo jej operáciu.

10. Okresný súd až 18. júla 2022 po viac ako troch rokoch vydal uznesenie, ktorým zmenil uznesenie súdu z 30. mája 2019, ktorým ustanovil za znalecký ústav Fakultnú nemocnicu v Motole, a ustanovil znalecký ústav forensic.sk – Inštitút forenzných medicínskych expertíz s. r. o. Do dnešného dňa okresný súd nerozhodol o oprave chyby v písaní.

11. Okresný súd vôbec neuviedol do prehľadu podania maloletej sťažovateľky z 11. júna 2019 a 13. júna 2019 (alebo len čiastočne) a tieto podania v základnom konaní ignoroval, čo v podstate spôsobilo prieťahy v konaní, lebo keby na tieto podania v základnom konaní prihliadol, k prieťahom by v základnom konaní nedošlo. Na tieto podania nebolo odporcom prihliadnuté a táto skutočnosť, ako i ďalšie skutočnosti spôsobili prieťahy v konaní, hoci o spore mohlo byť dávno rozhodnuté bez ďalšieho dokazovania.

12. Sťažovatelia poukazujú na to, že znalci sa v konaní vyjadrili, že deti narodené s tzv. hadím srdcom sa musia podrobiť trom operáciám srdca a aj tak sa tieto deti dožívajú nižšieho veku. Sťažovatelia poukazujú na to, že nároky uplatnené na súde maloletou sťažovateľkou sú nárokmi, ktoré patria a náležia len maloletej sťažovateľke. Sťažovatelia vyslovujú presvedčenie, že prieťahy v konaní nesledovali ukončenie sporu – *ex officio* úmrtím maloletej sťažovateľky aj napriek tomu, že už uvedené skutočnosti aj takúto úvahu umožňujú.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Sťažovatelia ústavnou sťažnosťou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 295/2019).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Úlohou ústavného súdu bolo v danom prípade posúdiť, či v napadnutom konaní došlo k vzniku prieťahov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom okresného súdu alebo na ich vznik mal vplyv aj postup samotných sťažovateľov, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutého konania mala samotná povaha prejednávanej veci.

16. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právnej a skutkovej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že spory, ktorých predmetom je uplatnenie nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku následkov spojených s výkonom zdravotníckeho úkonu (v danom prípade v dôsledku operácie srdca maloletej sťažovateľky, pozn.) síce na jednej strane možno považovať za pomerne bežne prejednávané spory, avšak v okolnostiach danej veci ústavný súd konštatuje existenciu najmä skutkovej zložitosti prejednávanej veci (a to primárne s poukazom na nutnosť vykonania znaleckého dokazovania a kontrolného znaleckého dokazovania, navyše za situácie, keď okresný

súd musel zabezpečiť zahraničnú znaleckú organizáciu na vykonanie znaleckého dokazovania vo veci, pozn.). Uvedené tak podľa posúdenia ústavného súdu zaiste do istej miery bolo objektívnym faktorom, v dôsledku ktorého došlo k predĺženiu napadnutého konania, avšak s poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania nie je ani táto okolnosť spôsobilá sama osebe v plnej miere ospravedlniť vznik a existenciu prietáhov v napadnutom konaní.

17. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že po preskúmaní predloženého spisového materiálu na strane sťažovateľov v zásade nezaznamenal obštrukčné správanie. Z dôvodov na strane sťažovateľov bolo zrušených päť termínov pojednávania (potreba zabezpečiť súkromný znalecký posudok, konzultácia listinných dôkazov so zákonnými zástupcami maloletej sťažovateľky, zdravotný stav maloletej sťažovateľky), raz navrhovali prerušenie konania na účely uzatvorenia mimosúdnej dohody a tiež opakovane žiadali okresný súd o predĺženie lehoty na vyjadrenie sa k podaniam protistrany či znaleckému posudku. Uvedené správanie malo vplyv na predlžovanie napadnutého konania.

18. K tretiemu kritériu, a to postupu okresného súdu, je potrebné uviesť, že po preštudovaní okresným súdom predloženého spisového materiálu ústavný súd v napadnutom konaní identifikoval primárne jeho nečinnosť, a to v období od 1. októbra 2014 do 2. marca 2017 v trvaní 2 rokov a 5 mesiacov a tiež od 9. júla 2019 do 18. júla 2022 v trvaní 3 rokov, čo napokon vo svojom vyjadrení konštatoval aj okresný súd. Zo spisového materiálu tiež vyplýva, že v ostatnom období postupoval okresný súd bezprietáhovo, čo preukazuje sedem uskutočnených pojednávania, ako aj nariadené znalecké dokazovanie. K tomu ústavný súd súčasne poukazuje aj na neefektívnu činnosť okresného súdu, ktorý uznesením z 30. mája 2019 nariadil kontrolné znalecké dokazovanie prostredníctvom Fakultnej nemocnice v Motole napriek tomu, že na zaujatosť tejto organizácie upozorňoval právny zástupca sťažovateľov na pojednávaní konanom 29. marca 2019, ako aj okamžite po vydaní predmetného uznesenia podaním z 13. júna 2019, keď tiež informoval okresný súd, že Fakultná nemocnica v Motole nie je znaleckým ústavom zapísaným v zozname znalcov Ministerstva spravodlivosti Českej republiky. Navrhol ustanovenie konkrétnych znaleckých ústavov z Českej republiky a podal návrh na opravu chyby v písaní, o ktorej okresný súd dosiaľ nerozhodol. Okresný súd až uznesením z 18. júla 2022 zmenil ustanovenú znaleckú organizáciu.

19. S poukazom na už označené obdobia nečinnosti, ako aj nie dostatočne efektívnej činnosti okresného súdu preto ústavný súd v danej veci dospel k záveru, že prietahy v napadnutom konaní boli v rozhodujúcej miere spôsobené práve postupom okresného súdu, ktorý dosiaľ vo veci nevydal ani jedno meritórne rozhodnutie napriek tomu, že konanie trvá už 12 rokov.

20. Po zhodnotení všetkých okolností tak ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie trpí prietahmi, ktoré idú primárne na vrub postupu okresného súdu, a to najmä v dôsledku jeho nečinnosti, ako aj neefektívnej činnosti. Okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní (primárne v obdobiach popísaných v bode 18 tohto nálezu, pozn.) v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní boli porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

21. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, okresnému súdu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

22. Ústavný súd sa zaoberal aj žiadosťou s'ťažovateľov o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. S'ťažovatelia požadovali priznanie zadost'učinenia vo výške 12 000 eur pre maloletú s'ťažovateľku a vo výške po 6 000 eur pre s'ťažovateľku 2 a s'ťažovateľa 3. Uvedené odôvodňovali primárne poukazom na celkovú dobu napadnutého konania.

23. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne prikaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Pri ustálení sumy finančného zadost'učinenia ústavný súd prihliadal na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania v trvaní 12 rokov, ako aj ústavným súdom už popísané obdobia nečinnosti okresného súdu v rámci neho (ústavný súd videl v postupe okresného súdu nečinnosť v celkovom trvaní 5 rokov a 5 mesiacov, pozn.). Ďalšou zásadnou okolnosťou je, že okresný súd vo veci dosiaľ meritórne nerozhodol a jeho činnosť bola poznačená neefektívnosťou. Súčasne ústavný súd prihliadol na skutkovú zložitnosť sporu, citlivosť predmetu konania (náhrada škody za s'ťaženie spoločenského uplatnenia v súvislosti so zdravotníckym výkonom maloletej s'ťažovateľky), ako aj správanie s'ťažovateľov, a preto rozhodol o priznaní finančného zadost'učinenia maloletej s'ťažovateľke v sume 4 000 eur, s'ťažovateľke 2 a s'ťažovateľovi 3 každému v sume po 2 000 eur (bod 3 výroku nálezu).

25. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej s'ťažnosti, v ktorej s'ťažovatelia žiadali priznať finančné zadost'učinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

26. Ústavný súd priznal s'ťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 905,64 eur, čo spolu s daňou z pridanej hodnoty predstavuje sumu

1 086,77 eur. Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, ústavný súd bol viazaný návrhom sťažovateľov, inak by im patril nárok na náhradu trov konania v rozsahu 1 172,34 eur.

27. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je v sume 96,92 eur a hodnota režijného paušálu je v sume 11,63 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu).

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2022

Ladislav Dudíťš
predseda senátu